

Les

Bedankt voor het downloaden van dit artikel.
De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

nt2@uitgeverijboom.nl
redactie@tijdschriftles.nl

Schoonmaken, dát is mijn werk

In het Alfa naar werk-project wordt een groep van alfacursisten opgeleid in Professionele Schoonmaaktechnieken (PST).

Het project is een intensief samenwerkingsverband tussen de VDAB, de Vlaamse arbeidsdienst, en Centrum voor Basiseducatie (CBE) Gent-Meetjesland-Leieland. Les publiceerde er al eerder over (Les 183, juni 2013).¹ Inmiddels is het project al aan zijn vierde editie toe.

Wat zijn de succesfactoren van een dergelijk geïntegreerd aanbod naar werk?

Volgens Lesredacteur Dirk Eggermont, zelf docent ANt2 en Wiskunde in het project, zijn een goede samenwerking tussen de partners, aangepaste moduleplannen en lessen op maat van de directe leerbehoeften van de cursisten de sleutelbegrippen.

Alfagroep via taalcursus en werkmodule naar werk

Het Alfa naar werk-project (VDAB) in vogelvlucht

Ik stel het project nog eens kort aan u voor. Vooraf is er een strenge selectie van alfacursisten die uit lopende Alfa Nt2-modules in de basiseducatie worden geplukt: het gaat om een tiental cursisten die gemotiveerd zijn om in de industriële schoonmaak te willen werken, liefst mensen met een goede arbeidsattitude en die toch voldoende leer- en studievaardigheden bezitten, ook al zijn ze laaggeletterd.

In een eerste fase van bijvoorbeeld november tot begin februari krijgen deze cursisten een alfa-Nt2 voortraject van twaalf uur alfa en drie uur rekenen per week. De cursisten krijgen ook een vaste trajectbegeleidster die met hen sleutelt aan de randvoorwaarden, noodzakelijk voor de deelname aan deze opleiding. Kunnen de cursisten zich vlot naar les- en opleidingslocaties (stages, werkplekken) verplaatsen? Is er kinderopvang? Hebben de cursisten financiële problemen of hebben ze een goede woning?

Vanaf begin februari start dan de eigenlijke opleiding PROFESSIONELE SCHOONMAAK TECHNIEKEN (PST) in het opleidingscentrum van de VDAB. Een instructrice PST en een docente Nederlands op de opleidingsvloer (NODO) loodst de cursisten door een pakket van werkplekieren, technisch

Nederlands (vaktaal) en oefenstages, alles bij elkaar zo'n 12 à 15 uur per week. Daarnaast blijft het alfa Nt2-rekenaanbod uitgevoerd door de alfadocent. Om het plaatje te vervolledigen krijgen de cursisten regelmatig individuele sollicitatietraining en worden zij verder geïntereerd in hun rol van werkzoekende of (toekomstige) werknemer tijdens individuele voortgangsgesprekken. Deze fase duurt tot eind april.

Een passend doelenkader

Zoals gezegd komen de cursisten uit het bestaande modulaire alfa Nt2-aanbod van een CBE. Hun taalniveau situeert zich binnen BREAKTHROUGH (niveau A1 of 1.1) en qua technisch lezen en schrijven zijn ze begonnen met het lezen van korte klankzuivere woorden (zie basiswoorden uit de methode 7/43) en herkennen en voorspellen ze courante functionele woordbeelden (personalia, opschriften openbare gebouwen, enzovoorts).

Uiteraard dient men voor lesdoelen van het alfa Nt2-gedeelte te putten uit het huidige alfa leerplan.² De ervaring leert ons dat de doelen hoe dan ook strenger moeten worden ingevuld voor een alfatraject naar werk omdat de verwachtingen naar taalbeheersing en -gebruik voor Nt2 strenger zijn op de opleidings- of werkvloer. In de rol van 'werknemer' moet een alfacursist productiever zijn in zijn taalgebruik en een diensthoofd of ploegbaas verwacht een hoger be-

Een voortdurende bijsturing en mogelijk zelfs aanpassing van de leerinhouden is een 'must'

heersingsniveau. Ook in een eerder receptieve taalkaak dient de cursist meer adequaat te reageren.

Waarom reikt het leerplan Alfa Nt2 niet ver genoeg?

In een werkomgeving wordt een tekstsoort als 'uitnodiging' meer geïnterpreteerd als 'oproep': je wordt door de VDAB niet zomaar uitgenodigd om naar een doktersonderzoek te gaan, je moet naar de controlearts van de VDAB gaan. Als je dat niet doet, word je gesanctioneerd. Een paar keer 'onwettig afwezig' op de werkplek tijdens de opleiding kan het einde van je contract betekenen.

Instructies op de werkvloer zijn complexer dan in een alfaklas: 'Eerst stof je deze stoelen af, en daarna ga je Khalid helpen met het stofwissen van de gang op de eerste verdieping.' Dat ligt toch iets moeilijker dan een eenvoudige TPR-instructie!

Op Breakthrough-niveau hoeft een alfacursist normaal niet te kunnen beschrijven welke taken hij heeft uitgevoerd in de klas, wat hij nu aan het doen is en wat hij nog moet doen. Op de opleidingsvloer wordt dit echter wel door de instructeur verwacht. En vaak moet de cursist dan ook nog reflecteren op zijn taak: Vind jij dat je goed kunt omgaan met de boenmachine? Wat kan nog beter, denk je?

Ook binnen schriftelijke taalsituaties wordt het op de werkplek moeilijker: er moeten ingewikkelde werkschema's worden gelezen, veiligheidsvoorschriften en infoches over nieu-

we schoonmaakproducten om het sanitair te reinigen. Schoonmakers moeten – hoe beknopt ook – in een logboek bepaalde problemen signaleren aan het diensthoofd: 'lavabo in lokaal 1.02 verstopt' of 'geen zeep meer in de dispenser!'

Daarom is het noodzakelijk dat de alfadocent deze taalgebruikssituaties regelmatig gaat vaststellen op de opleidingsvloer. Docenten en instructeurs moeten meer bij elkaar op bezoek gaan, ook de trajectbegeleider, sollicitatietrainer of instructeur als gast in de taalles. Zo kan elke partner van het project de cursist in andere contexten zien. Een alfa docent ervaart dan ook zelf hoe het er op een werkplek aan toegaat. Zelfs de cursist krijgt een bredere kijk op de opleiding, hij merkt zelf hoe de mensen van VDAB en basiseducatie met elkaar samenwerken.

Maatwerk binnen een krachtige leeromgeving

Het is nu de tweede keer dat ik deze opleiding doe. De samenwerking met de partners loopt uitstekend en het project kent een prima omkadering: de instructrice PST, de docenten van alfa-Nt2 of NODO, de trajectbegeleider en sollicitatietrainer begeleiden en ondersteunen de cursisten in elke fase van het traject. Er is natuurlijk ook een VDAB-coördinator die verantwoordelijk is voor het organisatorische reilen en zeilen, en er is zelfs een VDAB-ervaringsdeskundige in de armoede³ die cursisten bijstaat als coach

of buddy als die het sociaal of financieel moeilijk hebben. Hij leert hun 'budgetvriendelijke' aankopen te doen of hij regelt een goede deal met een huisbaas, met het oog op het vinden van een degelijke woning.

Alle hens aan dek

Dit is allemaal prachtig, maar het betekent ook: alle hens aan dek! Als alfadocent besef je ook dat je steeds de taallessen en lesinhouden moet koppelen aan de taalbehoeften in de vakopleiding. Een voortdurende bijsturing en mogelijk zelfs aanpassing van de leerinhouden is een 'must'.

De cursist moet binnen de opleiding doelgericht kunnen leren. Maar hoe moet dat dan?

- In de eerste plaats is een goede klasinfrastructuur nodig: lessen in de buurt van de opleidingsplek, en liefst ook in lokalen waar elke cursist zijn eigen pc heeft.
- Eén keer per week kunnen we een digibord gebruiken voor taal en rekenen.
- We beschikken ook over een eigen leeromgeving via online educatieve websites als GYNZY (Kids).⁴
- En dichtbij de opleidingsvloer vind je altijd wel genoeg poetsmateriaal (materiaalwagens, stofzuigers ...) die je onmiddellijk in je les kunt inzetten.

Online pc's in de klas wil ook zeggen dat we blogs kunnen creëren op **Wordpress.com**: een klasblog die we delen met andere cursisten en docenten uit het centrum CBE. Op de blog

schrijven cursisten dagelijkse handelingen tijdens de opleiding en formuleren ook hun beleving en mening. Het is een soort klas portfolio.⁵

'Hallo, ik ben Zeanne. Ik kom uit Gambia. Ik ben poetsvrouw in de opleiding van de VDAB. Ik neem vandaag de materiaalwagen naar het naaiatelier. Ik toon het product. Schoonmaken, dat is mijn werk. Ik vind poetsen leuk. Ik kan goed moppen en dweilen. Ik kan goed schuren en stofwissen.'

Of we kunnen online info opzoeken op de website van de VDAB. Best moeilijk is dat, want ze leren omgaan met trefwoorden als werkzoekenden, vacature of voltijds. Moeilijk? Gulhan, een Afghaanse cursist, vertelt me wat hij kan met zijn smartphone: hij neemt een foto van een werkblad uit de taalmap, scant die thuis met een vertaalapp en dan hoort hij de tekst van op die pagina vertaald voorgelezen in zijn moedertaal, het Pashto.

Taalriedels

We vertelden het al: op de werkvloer verwachten collega's een correcter taalgebruik van de cursist: beter gevormde zinnen en taalstructuren. Via taalriedels⁶ en liedjes leren cursisten op natuurlijke wijze, en zonder te refereren aan grammaticale regels, omgaan met idioom, sociale routines en standaardzinnen binnen diverse taalhandelingen. Cursisten die last hebben van spreekangst, gaan spontaan zinnen formuleren als: 'Dat had je niet moeten doen!' of 'Waar zijn jouw schoenen? Daar! Voor je neus!'

Nog een voorbeeld van maatwerk: voor stages en werkplekleren moeten cursisten dikwijls zelf uitzoeken hoe zij zich verplaatsen naar de werkplek. Daarom deze buitenschoolse opdracht: via foto's van GOOGLE MAPS en STREET VIEW zoeken ze locaties in de buurt. Gewapend met een reeks foto's, een plattegrondje, een opdrachtenblad en GPS-achtige aanwijzingen gaan ze buitenschools op zoektocht, klassikaal of in kleine groepjes. Dit kan ook op de opleidingsvloer: Instructrice Annita zit op

de afdeling Houtbewerking, zoek haar en geef haar deze aanwezigheidslijst.

Cursisten raken ook meer betrokken als je hun namen gebruikt voor opdrachten op een werkblad of als je foto's van hen maakt om OTT zinnen uit de dagelijkse praktijk te illustreren: Wat doet Mariama? Zij poetst de plinten in de klas.

We beschikken ook over authentiek materiaal uit de directe schoolomgeving: waarom geen levensechte uurroosters en taakverdelingen van de poetsvrouwen op school in de les gebruiken? Of een interview met een van de poetsvrouwen?

Tijdens de vorige editie van het project voerden de cursisten een protestactie op onze school, nadat een van de poetsvrouwen was lastig gevallen toen ze de toiletten had schoongemaakt. De cursisten vroegen meer respect voor het schoonmaakpersoneel...

Omdat in het alfatraject sterk de nadruk ligt op functionele taalvaardigheid, komt technisch lezen en schrijven minder aan bod.

Om wat (les)tijd te winnen, leveren de cursisten contractwerk, en werken zij binnen aparte niveau-groepjes op eigen tempo, gedifferentieerd en flexibel aan basiswoorden van de structuurmethode 7/43. Ze werken ook zelfstandig aan de pc en leveren regelmatig hun werkboekjes ter bespreking in bij hun docent.

Na de vorige drie projecten vonden de cursisten bijna allemaal werk in de schoonmaaksector. Bij de laatste editie waren er negen van de tien mensen die een vast contract kregen aangeboden. Dat is een prima resultaat, zeker als men weet dat het ook in die sector moeilijk is om als anderstalige, lager opgeleide en laaggeletterde cursist aan de bak te komen. Maar hopelijk slaagt ook het huidige project in die opzet.

Dirk Eggemont

De auteur is redacteur van Les en ANt2-docent bij Centrum voor basiseducatie Gent-Meetsjesland-Leiendal.

Correspondentie: dirk.vocvo@gmail.com

Noten

1. Cindy De Borger: DE OPLEIDING PROFESSIONELE SCHOONMAAK TECHNIEKEN, HOE BEREID JE ANT2-CURSISTEN VOOR OP DE ARBEIDSMARKT? in Les 183, juni 2013.
2. Bron: LEERPLAN OPLEIDING NT2 ALFA-MONDELING richtgraad 1 en schriftelijk richtgraad 1.1 Richtgraad 1 Modulair AO BE 040 Leergebied Alfabetisering Nederlands Tweede taal Basiseducatie (september 2016).
Ter toelichting: Functionele basiscompetenties en lesinhouden worden gekozen uit mondelinge modules 3,4 en 5 schriftelijke modules 1 en 2. Daarnaast dienen enkele leesen schrijftechnische modules als steun voor het werken met de structuurmethode 7/43. Met die combinatie verzorgen we ongeveer 240 uur Alfa Nt2.
3. Een ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting is iemand die zelf ervaring heeft met armoede, en die deze ervaring inzet binnen een bepaalde organisatie om anderen in problematische situaties te helpen. www.delinkarmoede.be/opleiding-tot-ervaringsdeskundige
4. GYNZY = Gebruiksvriendelijke en interactieve software voor het digibord met veel leuke en educatieve tools en spelletjes, en Gynzykids waarbij cursisten zelfstandig kunnen oefenen met diezelfde tools (www.gynzy.com. en www.gynzykids.com).
5. www.cbe11.be/project-alfa-naar-werk-vdab-2014-2015 (lang genoeg scrollen!)
6. RIEDEL EN RITME, VLAAMSE TAALRIEDEL www.acco.be/nl-be/items/9789033458217/Riedel-en-ritme

Een goede samenwerking tussen de partners, aangepaste moduleplannen en lessen op maat van de directe leerbehoeften van de cursisten zijn de sleutelbegrippen